

Kavramlar

- Esmâ-i Hüsnâ
- Tilavet
- Kıraat
- Dua
- Tövbe
- İstiğfar

1. ÜNİTE

ALLAH İNSAN İLİŞKİSİ

Neler Öğreneceksiniz?

- Allah (c.c.) inancının insan hayatındaki yeri ve önemini,
- Allah'ın (c.c.) varlığı ve birliği konusunda akli ve naklî delilleri,
- Allah'ın (c.c.) isim ve sıfatlarının yansımalarını,
- Kur'an-ı Kerim'de insanın özelliklerini,
- İnsanın Allah (c.c.) ile irtibat yollarını,
- Rûm suresi 18-27. ayetlerde verilen mesajları.

ALLAH İNSAN İLİŞKİSİ

Ünitemize Hazırlanalım

1. İnancımız gündelik yaşantımızı nasıl etkiler?
2. Evrende gördüğümüz düzen sizce bir tesadüf müdür? Neden?
3. Allah'ın (c.c.) isim ve sıfatlarından bildikleriniz hangileridir?
4. İnsanı diğer canlılardan ayıran özellikler nelerdir?
5. İnsanlar Allah (c.c.) ile irtibatlarını hangi yollarla sağlar?

1. ALLAH İNANCI VE İNSAN

Allah'a (c.c.)* inanmanın iyi bir insan olmaya katkısı var mıdır?

İslam'ın temelini inanç esasları oluşturur. İnanç esasları içerisinde de en başta Allah'a (c.c.) iman gelir. Allah'a (c.c.) iman etmek dinî anlamda her şeyin başıdır ve büyük bir kıymet ifade eder. Kur'an-ı Kerim Yüce Allah'a iman etmenin kıymetini "**Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir.**"[1] ayetiyle öz bir şekilde dile getirir.

Kur'an-ı Kerim Allah (c.c.) inancını meyve veren bir ağaca benzetmiştir. Bir ayette şöyle buyrulur: "**Allah'ın nasıl bir misal getirdiğini görmedin mi? Güzel sözü (iman), kökü sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti. O ağaç, Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir...**"[2]

Düşünceden uygulamaya aktarılmayan bir inanç meyvesiz bir ağaca benzer. Allah'a (c.c.) inanmanın meyve vermesi, imanın insan hayatında kendisini göstermesi demektir. Allah (c.c.) inancı insanların kalplerine yerleşip kuvvetlenince onların davranışlarını etkiler. İnanan insanlar Allah'a (c.c.) karşı kulluk görevlerini yerine getirmeye çalıştıkları gibi insanlık için de daima faydalı olmaya gayret ederler.[3]

Görsel 1.1: Kur'an-ı Kerim Allah (c.c.) inancını meyve veren bir ağaca benzetir.

* Celle celâlühü: Yüceler yücesi.
1 Mü'minûn suresi, 1. ayet.
2 İbrâhîm suresi, 24-25. ayetler.
3 Hayreddin Karaman, Mustafa Çağrıcı, İbrahim Kafi Dönmez, Sadrettin Gümüş, Kur'an Yolu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, C 3, s. 315.

Not Edelim

İmandır o cevher ki ilahi ne büyüktür.
İmansız olan paslı yürek, sinede yüktür.

(M. Akif Ersoy, Safahat, Tevhid yahut Feryad, s. 21.)

Görsel 1.2: Allah (c.c.) inancı insanı güzel işler yapmaya sevk eder.

Yorumlayalım

Elif okuduk ötürü,
Pazar eyledik götürü.
Yaradılanı hoş gör,
Yaradandan ötürü.

Yunus Emre

(Haz. Mustafa Özçelik, Bizim Yunus, s. 39.)

Yukarıdaki şiiri Allah (c.c.) inancının insan davranışlarına etkisi açısından yorumlayınız.

Allah'a (c.c.) inanmak kuru bir söz değildir. İslam dini, hayatın içinde kendini gösteren bir inancı değerli görmüştür. İslam; dinin temel hükümlerine inanılmasını, hükümlerinin uygulamaya konulmasını ve hayata yansımasını ister. Bu durum dinin yaşanması bakımından önemli olduğu gibi imanın korunması bakımından da gereklidir.[4]

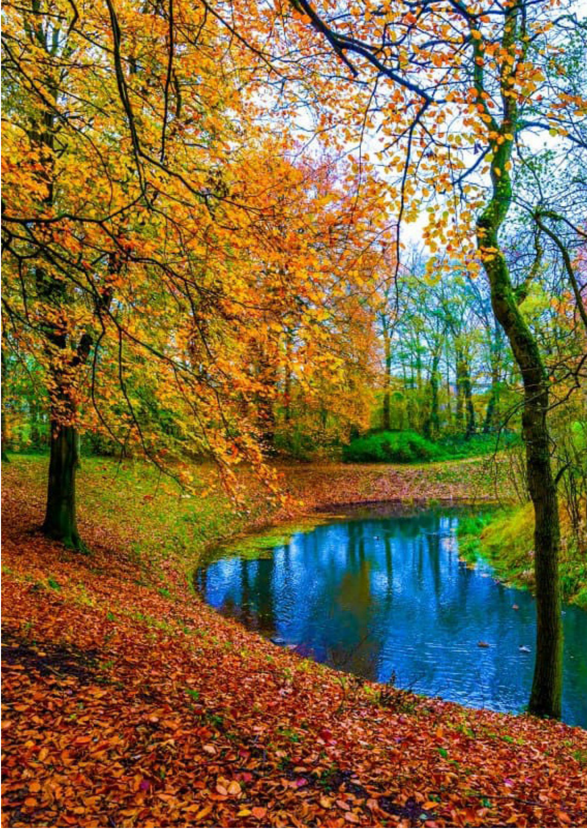
Allah'a (c.c.) inanmak insanın hayatında olumlu değişiklikler yapar. Bunun nedeni imanın; duygu, düşünce ve davranışlar üzerinde etkili olmasıdır. İnsan büyük oranda inancına göre görür, düşünür ve davranışlar sergiler. Bu durumu açıklayan birçok ayet ve hadis bulunmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de Allah Teâlâ'ya inanan ve O'na karşı sorumluluk bilinci taşıyan kimseler şöyle anlatılır: **"Onlar ki bollukta da darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunanları sever."**[5] Bir başka ayette ise şöyle buyrulmaktadır: **"İman edip iyi işler yapan, namaz kılan ve zekât verenler var ya, onların mükâfatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur, onlar üzüntü de çekmezler."**[6]

Hz. Peygamber bir hadisinde şöyle buyurmuştur: *"Hiçbiriniz kendisi için istediğini (mümin) kardeşi için istemedikçe (gerçek) iman etmiş olamaz."*[7] Yine bir başka hadiste de şöyle buyrulur: *"İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız."*[8]

İslam'a göre insanın Allah'a (c.c.) olan inancı dünyaya bakışını değiştirir. Eşya, tabiat ve canlılar onun gözünde farklı bir boyut kazanır. Kâinatı ve her şeyi yaratanın Allah (c.c.) olduğunu idrak eden insan, kendisiyle evren arasında bir yakınlık hisseder. Dolayısıyla insan, kendisini evrenden bağımsız

4 İlyas Çelebi, İslam İnanç Esasları, s. 17.
5 Âl-i İmrân suresi, 134. ayet.
6 Bakara suresi, 277. ayet.
7 Buhârî, İman, 7.
8 Müslim, İman, 93.

Görsel 1.3: İnsan, Allah'a (c.c.) iman sayesinde bütün varoluşla ilgili temel sorulara cevaplar bulur.

olarak düşünmez. Tabiatı yağmalanacak bir alan olarak görmez. İnsana değer verir, yeryüzünde kibirlenerek yürümez, diğer varlıklara zarar vermekten kaçınır.

İnsan, Allah (c.c.) inancı sayesinde davranışlarına çekidüzen verir. İnsan öncelikle Yüce Allah'ın emrettiği şeyleri yapmaya ve yasakladıklarından kaçınmaya çalışır. İbadetlerini ve kulluk görevlerini yerine getirerek Allah'ın (c.c.) razı olduğu bir kimse olmaya gayret eder. Rabbinin isteklerine uygun hareket ettiği gibi başkalarıyla iyi ilişkiler kurmaya çalışır. Verdiği sözleri tutar, haksızlık yapmaz, muhtaçlara yardım eder ve insanlara karşı adaletli olur.

Allah (c.c.) inancı insanın anlam arayışına bir cevaptır. İnsan, Allah'a (c.c.) iman sayesinde hem kendi varlığı hem de bütün varoluşla ilgili temel sorulara cevaplar bulur.[9] Çok eski zamanlardan beri insan, hayatın anlamını aramış ve kendisinin evrendeki yeri hakkında sorular sormuştur. Allah (c.c.) inancı bu soruların cevaplanmasına yardımcı olur.

Not Edelim

"Asra yemin ederim ki insan gerçekten ziyan içindedir. Bundan ancak iman edip iyi ameller işleyenler, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır."

(Asr suresi, 1-3. ayetler.)

Allah (c.c.) inancı, ahlaki değerlere kaynaklık eder. İnsan olmayı önemseyen herkes için ahlaki değerler vazgeçilmezdir. Allah (c.c.) inancı, insanı erdemli kılar. İnanan; kendini erdemli görmüyorsa bunu dine değil kendi kusuruna bağlar. İmanın işe yaramadığını düşünerek ondan sıyrılmak gibi bir fikre kapılmaz.[10] İman, insanî değerlerin gelişmesi için uygun bir iklim sunar.

İnanan insan "... **İman edenlerin Allah'a olan sevgileri çok daha fazladır...**"[11] buyruğu doğrultusunda Rabbini sever. İman etmenin Allah'ın (c.c.) hoşnut olacağı güzel işler yapmak anlamına geldiğini kavrar. O, dünya hayatının bir imtihan yeri olduğunu bilerek hareket eder. Bu anlayışla insana yakışan bir hayat sürdürür.

9 Ali Köse, "İman", TDV İslam Ansiklopedisi, C 22, s. 215.
10 Hanifi Özcan, "İman", TDV İslam Ansiklopedisi, C 22, s. 218.
11 Bakara suresi, 165. ayet.

2. ALLAH'IN VARLIĞI VE BİRLİĞİ

Çevrenizde gördüğünüz eşyaların kendiliğinden oluşması mümkün müdür?

İnsan, kendini tanıdıkça ve varoluş amacı üzerine düşündükçe Allah'a (c.c.) daha çok yaklaşır. İnsanın bu dünyada bulunuş amacı öncelikle yaradılışına uygun yaşamak, iman sahibi olmak, sonra da imanının gerektirdiği iyi davranışlarda bulunmaktır. Allah'a (c.c.) inanmak; O'nun varlığını ve birliğini kabul etmekle başlar.

Kur'an-ı Kerim akıl ve gözlemle Allah'ın (c.c.) varlığını ve birliğini bulmada bizlere yol gösterir. Bir ayette şöyle buyrulur: **"Göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün birbiri peşinden gelmesinde, insanlara fayda veren şeylerle yüklü olarak denizde yüzüp giden gemilerde, Allah'ın gökten indirip de ölü haldeki toprağı canlandırdığı suda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve yer ile gök arasında emre hazır bekleyen bulutları yönlendirmesinde düşünen bir toplum için (Allah'ın varlığını ve birliğini ispatlayan) birçok deliller vardır."**[12] Bir başka ayette de şöyle buyrulur: **"Yeryüzünü enine boyuna uzatan, onda sabit dağlar ve ırmaklar meydana getiren, orada meyvelerin her birinden çifter çifter yaratan O'dur. Geceyi de gündüzün üzerine O bürüyüp örtüyor. Düşünen insanlar için şüphesiz bütün bunlarda ibretler vardır."**[13]

Kur'an-ı Kerim bu ayetlerle Allah'ın (c.c.) varlığını zihinlere yaklaştırmayı amaçlar. İnsanların akıllarına ve kalplerine seslenerek ayetlerdeki gerçekleri düşünmelerini ister. Böylece Kur'an, insanların Allah'ın (c.c.) varlığıyla ilgili doğru çıkarımlar yapmalarına yardımcı olur. İnsanın Allah (c.c.) inancına ulaşması için aklın ve kalbin birlikte çabalaması gerekmektedir.

İnsanlar, basit çıkarımlarla Allah'ın (c.c.) varlığı ve birliği fikrine kolaylıkla erişebilirler. Hayatta hiçbir şey kendiliğinden ve tesadüfen olamaz. Tüm varlıkları meydana getiren bir sebep bulunur. Her elbise bir terziye, her sıra bir marangoza ve her resim bir ressama ihtiyaç duyar. Ressam olmadan bir resmin meydana gelmesi mümkün değildir. Evren de yoktan var olduğuna göre onu da yaratan bir güç vardır. O da Yüce Allah'tır.

Yorumlayalım

"Göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yeryüzünün nasıl yayıldığına bakmazlar mı?"

(Gâşiye suresi, 18-20. ayetler.)

"O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar da Allah'ın emri ile hareket ederler. Şüphesiz ki bunlarda aklını kullananlar için pek çok deliller vardır. Yeryüzünde rengarenk şeyleri de sizin için yaratmıştır. Bunda, öğüt alan kimseler için ibret vardır."

(Nahl suresi, 12-13. ayetler.)

Yukarıdaki ayetleri Allah'ın (c.c.) varlığı ve birliği çerçevesinde yorumlayınız.

12 Bakara suresi, 164. ayet.
13 Ra'd suresi, 3. ayet.

Görsel 1.4: Kur'an-ı Kerim akıl ve gözleme dayalı unsurlarla Allah'ın (c.c.) varlığını bulmaya yardımcı olur.

Kimi İslam bilginleri yeryüzünde bulunan nesne ve maddelerin Allah'ın (c.c.) varlığına ve birliğine açık bir delil olduğunu söyleyerek başka delil aramaya gerek olmadığını belirtmişlerdir. Kimileri de insanların kendi başlarına Allah'ın (c.c.) varlığını ve birliğini idrak edemeyeceklerini öne sürerek çeşitli deliller ortaya koymuşlardır.[14]

Bu delillerden biri, **gaye ve nizam delilidir**. Bu delil dış dünyada gördüğümüz varlıkların sahip olduğu düzen ve amaçtan hareketle Allah'ın (c.c.) varlığını ve birliğini ispatlamaya çalışır. Kâinatta var olan her şey bir ölçü ve ahenk içindedir. Hücreden insana, atomdan galaksilere kadar mükemmel bir düzen işlemektedir. **"Biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık."**[15] ayeti buna işaret eder.

Kur'an-ı Kerim'de, evrende kusursuz bir düzenin işlediğini gösteren pek çok ayet vardır. Bu ayetlerden birinde şu ifadeler yer alır: **"O ki birbiri ile tam bir uyum içinde yedi göğü yaratmıştır. Rahmân olan Allah'ın yaratışında hiçbir uygunsuzluk göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, bir bozukluk görebiliyor musun? Sonra gözünü, tekrar tekrar çevir bak; göz (aradığı bozukluğu bulmaktan) âciz ve bitkin halde sana dönecektir."**[16]

Görsel 1.5: Evrenin işleyişinde ölçü ve düzen vardır.

Bu dünyada hiçbir şey boş yere yaratılmamıştır. Her varlığın bir amacı vardır. El iş yapmaya, dil konuşmaya ve kanat uçmaya yaramaktadır. Kış mevsimi gelince C vitaminine ihtiyaç duyan insan vücudu için doğada bu vitamini içeren meyveler yetişir. Kur'an-ı Kerim bu gerçeği şöyle anlatır: **"Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri boş yere yaratmadık..."**[17] Tüm bunlar her şeyin kudretli bir yaratıcı tarafından oluşturulduğu fikrini desteklemektedir. O da şüphesiz Yüce Allah'tır.

14 bk. Bekir Topaloğlu, "Allah", TDV İslam Ansiklopedisi, C 2, s. 474.
15 Kamer suresi, 49. ayet.
16 Mülk suresi, 3-4. ayetler.
17 Sâd suresi, 27. ayet.

Düşünelim-Konuşalım

"Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaradılışı üzerinde düşünürler. 'Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru' derler."

(Âl-i İmrân suresi, 191. ayet.)

Yukarıdaki ayeti okuyunuz ve evrendeki amaçlılık üzerine düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Evrende bulunan varlıklar madde ve atomlardan oluşur. Tüm bunlar kendi başlarına bir düzen oluşturacak güce ve kudrete sahip değildir. Üstelik kendilerini bile oluşturamazlar. Karşımızda duran bu harika düzenin ve varlıkların amaçlı hareketlerinin kendiliğinden ortaya çıkması imkânsızdır. Öyleyse bunları tasarlayan bir yaratıcı olmalıdır. İşte bu varlık tüm evreni ve içinde bulunanları yaratan ilim ve kudret sahibi Yüce Allah'tır.

Görsel 1.6; Görsel 1.7: Evrende hiçbir varlık kendiliğinden ortaya çıkmaz.

Allah'ın (c.c.) varlığı ve birliğiyle ilgili delillerden bir diğeri de **ekmel (mükemmel) varlık delilidir**. Bu delil Allah'ın (c.c.) varlığını insanın zihninde oluşan bir düşünceden hareketle ispatlamaya çalışır. Bu görüş bazı Müslüman ve Batılı felsefeciler tarafından savunulmuştur. Buna göre insanın zihninde mükemmel varlık düşüncesi mevcuttur. Bu düşünce insanın kendi ürettiği bir şey değildir. Böyle mükemmel bir varlığın mutlaka olması gerekir. İşte bu mükemmel varlık düşüncesi insana kendisi mükemmel olan Allah'tan (c.c.) gelmiştir.

Evrendeki kusursuz düzen Allah'ın (c.c.) varlığına işaret ettiği gibi aynı zamanda O'nun birliğini de göstermektedir. İslam inancında Allah'ın (c.c.) varlığı yanında O'nun birliğine de inanmak gerekmektedir.

Görsel 1.8: İnsan doğasında yüce bir varlığa inanma eğilimi vardır.

Düşünelim-Konuşalım

- Yeryüzünde bulunan sayısız canlıya rızkını veren kimdir?
- Gökten yağmur indirip yeryüzündeki canlılara hayat veren kimdir?
- Yaşamımızı sürdürmemiz için gerekli olan meyve ve sebzeleri karşılıksız sunan kimdir?

Yukarıdaki soruları okuyarak düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kur'an-ı Kerim'de bununla ilgili olarak **"İşte O (Allah) sizin Rabbinizdir. O'ndan başka ilah yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır. Öyleyse O'na kulluk edin, O her şeye vekildir."**[18] buyrulur. Yüce Allah eşsiz kudretiyle evreni eksiksiz ve kusursuz olarak yaratmıştır. Bu durum O'nun birliğinin en önemli tezahürüdür.

Kâinatta tek yaratıcı olmasaydı evrenin düzeni bozulurdu. Evrende kaos ve düzensizlik ortaya çıkardı. Kur'an-ı Kerim bu gerçeği şöyle ifade etmektedir: **"Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle yerin göğün düzeni bozulurdu**..."[19] Evren düzenli olduğuna göre Allah'tan (c.c.) başka bir ilahın olması imkansızdır. Eğer varlık âleminde Allah'tan (c.c.) başka ilah olsaydı ilahlar arasında anlaşmazlık meydana gelir ve evrenin düzeni bozulurdu. Ayette bahsedilen bu durumu günlük hayatımızdan örneklerde de görebiliriz. Her köyün bir muhtarı ve her okulun bir müdürü vardır. Evreni yaratan ve onu düzene sokan da tek olan Allah'tır (c.c.).

Düşünelim-Konuşalım

Bir okulu iki müdürün yönettiğini varsaydığınızda ne gibi problemler ortaya çıkardı? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

İnsan, aklı sayesinde olaylar arasında ilişki kurabilir. Aklın fonksiyonu, bağ kurmak ve çıkarım yapmaktır. Akıl doğru kullanıldığında görünenden görünmeyene ulaşabilir. Yeryüzünde, doğada ve insan bedeninde bulunan birçok delil bizi tek bir yaratıcının olduğu fikrine ulaştırır. Aklın yanı sıra duygularımız ve Kur'an-ı Kerim'in sunduğu bilgiler de bizi Allah'ın (c.c.) varlığını ve birliğini kabul etmeye sevk eder.

18 En'âm suresi, 102. ayet.
19 Enbiyâ suresi, 22. ayet.

3. ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARI

Allah'ı (c.c.) tanımak isteyen bir insan sizce nasıl bir yol izlemelidir?

İnsan bir yandan kâinat diğer yandan da Kur'an-ı Kerim'in sunduğu bilgiler üzerine düşünerek Allah'ın (c.c.) varlığına ulaşır ve O'na inanmaya başlar. Bu durum insan için önemli bir adımdır. Allah'a (c.c.) inandıktan sonra yapılması gereken şey O'nu doğru tanımaktır. İslam dini, insanlara Allah'ı (c.c.) doğru bir şekilde tanıtmayı amaçlar. Çünkü Allah (c.c.) inancı doğru olmayan kişinin diğer iman esaslarını sağlıklı bir şekilde kavraması mümkün değildir.

İnanan bir kimsenin Allah'a (c.c.) yönelip O'na gönülden bağlanması için zihin ve gönül dünyasının aydınlığa kavuşması gerekir. Bu da ancak Cenab-ı Hakk'ın güzel isimleri ve yüce sıfatları hakkında bilgi edinmekle gerçekleşir.[20] Yüce Allah bilinmeyi ve tanınmayı hak eden bir varlıktır. Allah'ın (c.c.) zatı zaman ve mekân boyutlarının ötesindedir. Hiçbir varlığa benzemez. Duyu organlarıyla kavranamaz. Bu nedenle insan O'nu ancak isim ve sıfatlarıyla tanıyabilir.

Görsel 1.9: Kâinat, Allah'ın (c.c.) isim ve sıfatlarının yansımasıdır.

Kâinat ve içindekiler Yüce Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellisidir. Bu tecelli süreklidir ve karıncadan gökyüzündeki büyük cisimlere kadar her şeye uzanır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: **"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır ve Allah her şeyi kuşatmaktadır."**[21]

İnsan da Allah'ın (c.c.) isim ve sıfatlarının tecellilerini görür ve hisseder. Örneğin bir bebeğin dünyaya gelişinde O'nun **Muhyî** (can veren), bir annenin şefkat ve merhametinde **Rahmân** (merhameti sonsuz olan), dalından koparılan bir elmada **Rezzâk** (kesintisiz biçimde çokça rızık veren) ve bir hastanın iyileşmesinde **Şâfî** (şifa veren) isimlerinin tecellileri görülür.

İslamiyet, Allah'ın (c.c.) isim ve sıfatları konusuna ayrı bir önem vermiştir. Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın (c.c.) güzel isimlerinin bulunduğu, O'na bu isimlerle dua, niyaz ve ibadette bulunulması gerektiği belirtilmiştir.[22] Yüce Allah'ın isim ve sıfatları oldukça fazladır. Bunların bir kısmı zatıyla, bir kısmı kâinatla, bir kısmı da insanla ilgilidir. Bunlar içerisinden Yüce Allah'ın tanınması konusunda öne çıkan bazı isim ve sıfatlar söz konusudur.

Not Edelim

"De ki: O, Allah'tır, tektir. O sameddir. Doğurmamış ve doğmamıştır. O'nun hiçbir dengi yoktur."

(İhlâs suresi, 1-4. ayetler.)

Allah (c.c.) birdir. O'nun "Ehad" ismi bunu ifade eder. Kelime-i tevhid dediğimiz "La ilahe illallah, Muhammedün resulullah" cümlesi de bunu vurgular. Yüce Allah'ın bir oluşu sayı anlamında değildir.

20 İlyas Çelebi, "Sıfat", TDV İslam Ansiklopedisi, C 37, s. 102.
21 Nisâ suresi, 126. ayet.
22 Bekir Topaloğlu, "Esmâ-i Hüsnâ", TDV İslam Ansiklopedisi, C 11, s. 409.

O'nun birliği denilince akla zatında ve sıfatlarında eşi ve benzerinin bulunmaması gelir. İnsan Yüce Allah'ı eşsiz ve tek olarak görmedikçe gerçek mümin olamaz. Aksi takdirde Kur'an'da affedilmeyecek bir günah olduğu belirtilen şirk koşma hatasına düşer.

Not Edelim

"Allah gökleri ve yeri hikmetli olarak yarattı, size şekil verdi, şeklinizi güzel yaptı. Dönüş de ancak O'nadır."

(Tegâbün suresi, 3. ayet.)

Allah (c.c.) yaratandır. Tekvin sıfatı Allah'ın (c.c.) yaratma özelliğine işaret eder. Mikroskopla görülebilen küçük varlıklardan gök cisimlerine kadar her şeyi sonsuz ilmi ve kudreti ile Yüce Allah yaratmıştır. Kur'an-ı Kerim'de **"... O, her şeyi yaratmıştır..."**[23] buyrularak Allah'ın (c.c.) her şeyin yaratıcısı olduğu vurgulanmıştır.

Görsel 1.10: Yüce Allah'ın yaratmasındaki mükemmellik akıllara hayranlık verir.

Yüce Allah'ın **Hâlık**, **Bâri'** ve **Musavvir** gibi isimleri O'nun yaratma özelliğinin çok çeşitli boyutlara sahip olduğunu gösterir. Hâlık O'nun genel olarak yaratıcı özelliğini ifade eder. Yüce Allah hem yoktan yaratır hem de var olan bir şeyden yeni bir şey meydana getirir. Yoktan var etme anlamında bir yaratma sadece Allah'a (c.c.) mahsustur. Bâri' sıfatıyla bir model olmaksızın canlıları yaratır. Yaratması ölçülü ve dengeli olup yerli yerindedir. Musavvir sıfatı ise O'nun yaratmasının rastgele değil biçimlendirilmiş ve sanatlı olduğuna işaret eder. Çiçekler, kuşlar ve doğada gördüğümüz estetik tasarımlar Allah'ın (c.c.) yaratma sanatındaki güzelliği gösterir. Allah (c.c.) insanı da en güzel biçimde yaratmıştır.

Allah'ın (c.c.) yaratması kesintisiz olarak devam eder. Sadece geçmiş zamanda olup bitmiş bir şey değildir. Yüce Allah her an yeniden yaratmakta ve kâinatta tasarrufta bulunmaktadır. Her saniye yenilenen insan hücreleri ve her gün yeniden doğan güneş bu sürekliliği gösterir. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: **"Göklerde ve yerde olanlar her şeyi O'ndan isterler; O her an yaratma hâlindedir."**[24] Her varlık gibi insan da yaşamını devam ettirebilmek için Allah'ın (c.c.) yaratmasındaki sürekliliğe muhtaçtır.

Not Edelim

Allah'ın (c.c.) yaşatması ile ilgili güzel isimlerinden örnekler:

- Bâsıt: Rızkı genişleten
- Nâfi': Fayda veren
- Vehhâb: Karşılık beklemeden bol bol veren

Allah (c.c.) yaşatandır. O sadece yaratmakla kalmaz aynı zamanda yaşatır. O bütün hayatların kaynağıdır. Yüce Allah hücre ve atomlardan bitkilere, kuşlardan insanlara kadar her canlıya hayat vermiştir. Balığın yüzmesi, kuşun uçması ve kedinin koşması Allah'ın (c.c.) verdiği hayat özelliğiyle olur. İnsanın doğması, nefes alıp vermesi ve hareket etmesi de bu sayededir. Hayat, kendisi de diri, canlı ve hayat sahibi (**Hayy**) olan Allah'tan (c.c.) gelir.

23 En'âm suresi, 101. ayet.
24 Rahmân suresi, 29. ayet.

Allah'ın (c.c.) yaşatması aynı zamanda canlılar için uygun yaşam alanları yaratması demektir. Yaşam alanları olmadan canlılar yaşayamaz. Yüce Allah bu konuda şöyle buyurur: **"Allah, gökleri ve yeri yaratan, gökten yağmur indiren ve onunla size rızık olarak türlü meyveler çıkaran, emri gereğince denizde yüzmek üzere gemileri emrinize veren, nehirleri de hizmetinize sunandır. O, sürekli olarak yörüngelerinde hareket eden Güneş'i ve Ay'ı sizin hizmetinize sunan, geceyi ve gündüzü sizin emrinize verendir. O, istediğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız..."**[25] İnsanın tüm bu gerçekler üzerine düşünmesi ve ibret alması gerekir.

Bilgi Kutusu

ALLAH'IN (C.C.) SIFATLARI

Zâtî Sıfatlar	Sübûtî Sıfatlar
Vücud: Allah'ın (c.c.) var olmasıdır. Allah (c.c.) vardır ve O'nun yokluğu düşünülemez.	**Hayat:** Diri ve canlı olmaktır. Allah (c.c.) diridir. Tüm varlıkların hayat kaynağı O'dur.
Kıdem: Ezelî olmak, başlangıcı bulunmamaktır.	**İlim:** Allah'ın her şeyi bilmesidir.
Beka: Varlığının sonu olmamak, ebedî olmaktır.	**Semi:** Allah'ın (c.c.) her şeyi işitmesidir.
Vahdaniyet: Allah'ın (c.c.) bir olmasıdır. Allah (c.c.) tektir. Eşi, benzeri, ortağı yoktur.	**Basar:** Allah'ın (c.c.) her şeyi görmesidir.
Muhâlefetün li'l-Havâdis: Sonradan yaratılmışlara benzememektir.	**İrade:** Allah'ın (c.c.) dilemesidir. Bir şeyin var olmasını dilerse var eder.
Kıyâm bi Nefsihî: Var olmak için hiçbir şeye ihtiyaç duymamaktır.	**Kudret:** Allah'ın (c.c.) sınırsız güç sahibi olmasıdır.
Zâtî sıfatlar sadece Allah'ın (c.c.) zâtına has olan ve başka varlıklarda bulunmayan sıfatlardır. Sübûtî sıfatlar ise Yüce Allah'ın mutlak olarak, diğer varlıkların da sınırlı olarak sahip olduğu sıfatlardır.	**Kelâm:** Allah'ın (c.c.) konuşmasıdır.
	Tekvin: Yaratmak anlamına gelir. Yüce Allah kudret ve tekvin sıfatıyla dilediğini yoktan yaratır.

Bilgi Kutusu

Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın (c.c.) güzel isimleri (**Esmâ-i Hüsnâ**) olduğu ifade edilmiş, Hz. Peygamber'in bazı hadislerinde de Allah'ın (c.c.) isimlerinin 99 olduğu belirtilmiştir. Allah'ın (c.c.) isimleri ve Allah'ın (c.c.) sıfatları tabirleri çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanılır.

(Bekir Topaloğlu, "Esmâ-i Hüsnâ", TDV İslam Ansiklopedisi, C 11, s. 404-418.)

25 İbrâhîm suresi, 32-34. ayetler.

Görsel 1.11: Yüce Allah'ın "Rezzâk" ismini yansıtan bir hüsnü hat çalışması.

Allah (c.c.) canlıların ihtiyaç duyduğu şeyleri yaratarak onları yaşatır. O **Rahmân**'dır, rahmeti sınırsız olandır. O **Rahîm**'dir, merhameti sonsuz olandır. **Rezzâk** sıfatıyla maddi ve manevi lütuf ve ikramları yeryüzüne yayar. Tüm canlılar gibi insanın da yaşam alanlarını hava, su ve besinle donatır. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilir: **"Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki rızkı Allah'a ait olmasın..."**[26] Yüce Allah insanlığa yetecek kadar rızık yaratmıştır. Rızık O'nun teminatı altındadır. İnsan paylaşmayı bilirse dünyanın nimetleri herkes için yeterlidir.

Ders Dışı Etkinlik

Bakara suresi 255. ayetini Kur'an-ı Kerim mealinden bularak defterinize yazınız.

Allah (c.c.) koruyup gözetendir. O, **Müheymin**'dir. Kâinatın işlerini gözetir. O, **Kayyum**'dur. Kâinatı idare eder ve her şeyin varlığı kendisine bağlıdır. Kur'an-ı Kerimde **"Allah, O'ndan başka ilah yoktur; O, Hayy ve Kayyûm'dur..."**[27] buyrulur. Eski ve yeni bazı fikri ve felsefi akımlara göre Allah'ın kâinatla ve insanla ilişkisi yoktur. Allah kâinatı yaratmıştır ama artık onunla bir ilişkisi kalmamıştır. Bu yaklaşımlar İslam düşüncesi açısından doğru değildir.[28] Yüce Allah yarattığı varlıklarla ilişkisini kesmez. O kâinatı sürekli olarak idare etmekte, koruyup gözetmektedir.

Görsel 1.12: İnsan evrende yalnız bırakılmamıştır.

Yüce Allah evrendeki yasalarıyla canlıları korur ve gözetir. Bunu evrendeki fiziksel ve biyolojik yasalara bakarak anlayabiliriz. Bu yasalar evrenin yaratılışından günümüze kadar gelmiştir, kıyamete kadar da devam edecektir. Dünya'mız; Ay, Güneş ve diğer gezegenlerle çarpışmadan milyonlarca yıldır belli bir yörüngede yüzüp gitmekte ve sürekli yenilenen yaşam döngüsü tüm canlılarda kendini göstermektedir.

Yüce Allah'ın koruyup gözetmesi aynı zamanda kâinattaki olayları düzenleyip idare etmesi demektir. Yer çekiminin kuvvet oranı ne eksik ne fazladır. Atmosferdeki azot-oksijen dengesi tam da canlıların ihtiyaçlarını karşılayacak şekildedir. Bunlar Allah'ın (c.c.) yarattıklarını koruyup gözettiğini göstermektedir. Kur'an-ı Kerim'de **"…Şüphesiz Rabbim, her şeyi koruyup gözetendir."**[29] buyrularak bu konuya dikkat çekilmiştir.

26 Hûd suresi, 6. ayet.
27 Bakara suresi, 255. ayet.
28 bk. Hüsamettin Erdem, "Deizm", TDV İslam Ansiklopedisi, C 9, s. 111.
29 Hûd suresi, 57. ayet.

İnsan da Allah'ın (c.c.) koruması ve gözetimi altındadır. O yeryüzünde yalnız, terk edilmiş ve başıboş değildir. Yüce Allah bu durumu Kur'an-ı Kerim'de **"İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?"**[30] ifadesiyle bildirir. Yaşamını sürdürmesi için ihtiyaç duyduğu tüm donanımlar kendisine sunulmuştur. Faydalı ile zararlıyı ayırabilsin diye akıl sahibi kılınmış, doğru yolu bulması için kendisine ilahî kitaplar ve peygamberler gönderilmiştir. Böylece Allah (c.c.) insanı belirsizlik ve karanlık içinde bırakmamıştır. Ona doğru yolun kapılarını açmıştır.

Allah (c.c.) irade sahibi, bilen ve yaratandır. Evreni oluşturmayı istemiş, tasarlamış ve ona en güzel şekilde biçim vermiştir. İnsan bunları düşündükçe Allah'ı (c.c.) daha iyi tanıyacak ve bu şekilde O'na olan sevgisi ve imanı artacaktır. İnsana düşen, bu nimetleri takdir etmek ve bunları veren Allah Teâlâ'yı daima hatırlamaktır.

Etkinlik Yapalım

"O, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır; duyular ve akılla idrak edilemeyeni de edileni de bilir. O rahmândır, rahîmdir.

O, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır; egemenliğin mutlak sahibidir (melik), her türlü eksiklikten uzaktır (kuddûs), esenlik verendir (selâm), güven sağlayan ve kendisine güvenilendir (mümin), görüp gözeten ve yönetendir (müheymin), üstündür (azîz), iradesine sınır yoktur (cebbâr), büyüklükte eşi olmayandır (mütekebbir). Allah onların yakıştırdıkları ortaklardan tamamıyla münezzehtir.

O, takdir ettiği gibi yaratan (hâlık), canlıları örneği olmadan var eden (bâri'), onlara biçim ve özellik veren (musavvir) Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerdeki ve yerdekiler hep O'nu tesbih ederler. O üstündür (azîz), hikmet sahibidir (hakîm)."

(Haşr suresi, 22-24. ayetler.)

Yukarıdaki ayetlerde geçen Allah'ın (c.c.) isimlerini bulup kutucuklara yazınız.

30 Kıyâmet suresi, 36. ayet.

4. KUR’AN-I KERİM’DE İNSAN VE ÖZELLİKLERİ

Kur’an-ı Kerim’e göre Allah (c.c.) insanı en güzel şekilde yaratmış, ona doğru yolu göstermiş ve sorumluluk yüklemiştir.

Görsel 1.13: Allah (c.c.) insanı üstün yeteneklerle donatmıştır.

Evrendeki tüm canlılar Yüce Allah’ın eseridir. Her şey, Allah (c.c.) tarafından yaratılmış ve varlık sahasına çıkartılmıştır. Bu konuda Kur’an-ı Kerim’de şu ifadeler yer alır: **“Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah’ındır ve Allah her şeyi kuşatmaktadır.”**[31] Tüm varlıklar gibi insan da Allah’ın (c.c.) eseridir. **“İnsanı O yarattı.”**[32] ayetinde belirtildiği gibi insan Allah (c.c.) tarafından yaratılmıştır.

İnsanın yaradılışı ve dünyaya gelmesi sıradan bir iş değildir. Kur’an-ı Kerim insanın yaradılışındaki güzelliğe dikkat çeker. Bu konuda **“Biz insanı en güzel biçimde yarattık.”**[33] buyurur.

İnsanın yaşaması için gerekli olan tüm unsurlar Yüce Allah tarafından ona verilmiştir. O daha üstün özelliklerle donatılmıştır. Bu özellikler sayesinde insan diğer varlıklardan daha ayrıcalıklı bir konumdadır. Bu durum Kur’an-ı Kerim’de **“And olsun biz insanoğluna şan, şeref ve nimetler verdik; onları karada ve denizde taşıdık, kendilerine güzel güzel rızıklar verdik ve onları yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık.”**[34] ifadeleriyle dile getirilir.

Görsel 1.14: Kur’an-ı Kerim, insanı doğru yola ulaştırır.

Yüce Allah insana akıl nimeti vermiş, düşünmeyi, konuşmayı ve yazmayı öğretmiştir.[35] Bu şekilde Allah (c.c.) insanın bu dünyadaki yaşamını kolaylaştırmıştır. Böylece insan hem başkalarıyla iletişim kurabilme hem de doğru ile yanlışı, faydalı ile zararlıyı birbirinden ayırma imkânına kavuşmuştur.

Evrendeki her varlığın bir amacı olduğu gibi insanın da hayatta bir amacı vardır. Allah (c.c.) evreni ve içindeki varlıkları, özellikle de insanı boş yere yaratmamıştır. Kur’an-ı Kerim’de Yüce Allah **“Biz gökleri, yeri ve bunlar arasındakileri oyun olsun diye yaratmadık.”**[36] buyurur. Kur’an-ı Kerim’e göre insanın yaratılış amacı Allah’ı (c.c.)

31 Nisâ suresi, 126. ayet.
32 Rahmân suresi, 3. ayet.
33 Tîn suresi, 4. ayet.
34 İsrâ suresi, 70. ayet.
35 bk. Rahmân suresi, 4. ayet; Alak suresi, 4. ayet.
36 Enbiyâ suresi, 16. ayet.

tanıması, O'na kulluk etmesi ve bu dünyanın bir imtihan yeri olduğunu bilerek iyi ameller ortaya koymasıdır.[37] İnsana düşen, dünyada bu bilinçle hareket etmek ve hayatını buna göre düzenlemektir.

İnsan üstün değerlere ulaşma konusunda Yüce Allah (c.c.) tarafından desteklenmiştir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan **"Şüphesiz biz ona doğru yolu gösterdik. İster şükredici, isterse nankör olsun."**[38] ifadesi bunu gösterir. Allah (c.c.), insana bir yandan akıl ve duyu organlarıyla diğer yandan da vahiy bilgisiyle doğru yolu göstermiştir.

Kur'an-ı Kerim'e göre insanın hedefi doğru yolu bulmak olmalıdır. İnsanı doğru yola ulaştıracak ilk adım Yüce Allah'a iman etmektir. İman sayesinde insan hem doğru yolu bulur hem de üstün değerleri yansıtan bir hayat yaşar. Yüce Allah bu konuda şöyle buyurur: **"Müminler kesinlikle kurtuluşa ermiştir. Onlar ki namazlarında derin bir saygı hali yaşarlar. Anlamsız, yararsız şeylerden uzak dururlar. Zekâtı verirler. İffetlerini korurlar."**[39]

Görsel 1.15: İnsan, Allah'ın (c.c.) emri doğrultusunda dünyayı güzelleştirmek için çalışmalıdır.

Kur'an-ı Kerim'e göre ilahî irade, insana son derece büyük bir rol vermiş ve onu yeryüzünde halife yapmıştır. Bakara suresinin 30. ayetinde **"Hani Rabbin meleklere, 'Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.' demişti..."** buyrulmuştur. Bu durum insan için büyük bir onurdur. Buna göre insan ilahî irade doğrultusunda dünyayı güzelleştirmek için çalışacaktır. İnsan ahlak ve adalete uygun bir yaşam kuracak ve yeryüzünde iyiliği hâkim kılma çabası gösterecektir.

İnsanın halife olarak seçilmesi ona sorumluluk yükler. İnsan Allah'ın (c.c.) halifesi olma görevini alarak bu sorumluluğu üstlenmiştir. Yeryüzünde sorumlu tutulan tek varlık insandır. Kur'an-ı Kerim insanın yüklendiği bu sorumluluğu "emanet" kavramıyla ifade eder. Bu konuda Kur'an'da **"Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, (sorumluluğundan) korktular. Onu insan yüklendi..."**[40] buyrulur. Bu yüzden insanın bu dünyada sorumluluk bilinciyle hareket etmesi ve yeryüzünde Allah'ın istekleri doğrultusunda bir hayat sürdürmesi gerekir.

Yorumlayalım

"Kim iyi bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin hiç bir zaman kullarına zulmedici değildir." **(Fussilet suresi, 46. ayet.)**

Yukarıdaki ayeti insanın iyilik ve kötülük yapmadaki rolü açısından yorumlayınız.

Kur'an-ı Kerim'e göre insanın yücelmesi ve alçalması kendi elindedir. İnsanın tercih ve tutumları bu süreçleri belirler. Cansız bir topraktan yaratıldığı halde yücelme imkânına sahip olduğu gibi manevi düşüşe de açıktır.[41] İyilik sahibi olması için kendisini kötülüklerden arındırması gerekir. Bunu başaran kimse kurtuluşa erecektir.[42] Bu amaçla ilahî buyruklara kulak vermeli ve kendisine verilen aklı dikkatli kullanmalıdır.

37 bk. Zâriyât suresi, 56. ayet; Mülk suresi, 2. ayet.
38 İnsân suresi, 3. ayet.
39 Mü'minûn suresi, 1-5. ayetler.
40 Ahzâb suresi, 72. ayet.
41 bk. Tîn suresi, 4-5. ayetler.
42 bk. Şems suresi, 8. ayet.

İslam inancına göre insan iyi ve güzel davranışlar yapmakla yükümlüdür. Kur'an-ı Kerim'de adalet, iyilik ve doğruluk gibi güzel davranışlar sergilemeleri insanlara öğütlenmiştir. Bunun yanında kul hakkı yemek, yalan söylemek ve büyüklenmek gibi kötü davranışlardan uzak durulması gerektiği dile getirilmiştir. Bu nedenle insanın lehine ve aleyhine olan şeyleri bilmesi gerekir. Çünkü iyi işler yapan kendisi için yapar, kötülük yapanın da kötülüğü kendinedir. İnsanın yaptığı tüm davranışlar dünyada ve ahirette karşılığını bulur. Bu husus Kur'an'da şöyle ifade edilmiştir: **"Kim zerre kadar iyilik yaparsa onu görür. Kim de zerre kadar kötülük yaparsa onu görür."**[43]

Allah (c.c.) katında insanın ayrı bir konumu vardır. Tertemiz bir yaradılışla dünyaya gelen insan yeryüzünde iyilikleri çoğaltmak için çalışmalıdır. Yüce Allah "... **İyiliklerde yarışın...**"[44] buyurarak insanların iyilik konusunda yarışmalarını öğütler.

5. İNSANIN ALLAH İLE İRTİBATI

Yüce Allah insanın kendisiyle irtibat kurmasını ister.

İnsan sosyal bir varlıktır. Hayatını iletişim kurarak sürdürür. Evde ailesiyle başlayan bu iletişim giderek gelişir. Sokakta, okulda ve çevresinde diğer insanlarla sürekli iletişim hâlindedir. İnsanın iletişimi bununla sınırlı kalmaz. O yaratıcısıyla da irtibat kurmalıdır.

Yüce Allah'a inanan kişi O'na karşı derin bir sevgi besler. Bu nedenle O'na yakınlaşmayı arzu eder. Yüce Allah da insanın kendisiyle irtibat kurmasını istemektedir. İnsanın Allah'la (c.c.) irtibatı dua, ibadet, tövbe ve Kur'an okuma gibi yollarla gerçekleşir.

Görsel 1.16: İnsan yaradanla irtibat kurabilir.

Etkinlik Yapalım

"Ey Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazı devamlı kılanlardan eyle; Ey Rabbimiz! Duamı kabul et! Ey Rabbimiz! Hesabın görüleceği günde beni, ana babamı ve müminleri bağışla!."

(İbrâhîm suresi, 40-41. ayetler.)

Yukarıdaki ayetleri okuyunuz ve özgün bir dua metni oluşturunuz.

....

....

....

43 Zilzâl suresi, 7-8. ayetler.
44 Bakara suresi, 148. ayet.

Dua

Dua, Allah Teâlâ'nın yüceliği karşısında kulun aczini itiraf etmesi, isteklerini O'na arz ederek O'nun lütuf ve yardımını dilemesidir.[45] Kâinatta bulunan tüm varlıklar Yüce Allah ile irtibat hâlindedir. Her biri kendi dilince Rabbini tesbih edip O'na dua etmektedir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: **"Göklerde ve yerde bulunanlarla dizi dizi kuşların Allah'ı tesbih ettiklerini görmez misin? Her biri kendi duasını ve tesbihini bilmiştir. Allah, onların yapmakta olduklarını hakkıyla bilir."**[46] Tüm varlıklar gibi insanın da Rabbiyle irtibat kurması ve O'na dua etmesi gerekir.

Not Edelim

Hz. Peygamber şöyle dua etmiştir:

"... Allah'ım, fayda vermeyen ilimden, huşu duymayan kalpten ve doymayan nefisten sana sığınırım..."

(Müslim, Zikir, 73; Nesâî, İstiâze, 65.)

Görsel 1.17: Samimiyetle yapılan dualar yerini bulur.

Kur'an-ı Kerim'de **"De ki: Duanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin?..."**[47] buyrularak duanın önemine işaret edilmiştir. Dua, kulun Rabbi katında değer kazanmasını sağlar.

Dua doğrudan Allah'a (c.c.) yapılır. O'ndan başka varlıklara dua edilmez. Kur'an-ı Kerim'de geçen **"Yalnız sana ibadet eder, yalnız senden yardım dileriz."**[48] buyruğu ibadet ve duaların yalnızca Allah'a (c.c.) yapılmasını öğütler. Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın (c.c.) insana çok yakın olduğu ifade edilir.[49] Yüce Allah insanı görür ve onun niyazını işitir. Kul bu bilinçle hareket eder, duada başka aracılara ihtiyaç duymaz. İstek ve yakarışlarını doğrudan Allah'a (c.c.) iletir.

Allah Teâlâ **"Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin, kabul edeyim..."**[50] ayetinde kendisine dua edilmesini ve dua etmeleri hâlinde kullarının dualarının kabul edileceğini bildirmiştir. Allah (c.c.) hiç şüphesiz her duayı işitir ve kabul eder. Yeter ki kul samimi şekilde Rabbine yönelip dua etsin. Samimiyetle yapılan dualar karşılıksız kalmaz.

Duada sabırlı olmak önemlidir. İnsan, Rabbiyle kurduğu bu özel irtibatta acele etmeden duasının sonucunu beklemelidir. Hz. Peygamber acele edilmedikçe duaların kabul edileceğini belirterek şöyle buyurur: *"Acele etmedikçe her birinizin duası kabul edilir. Bu sebeple (acelecilik yüzünden) insan, dua ettim de kabul olunmadı der."*[51] Buna göre samimi bir kul dua adabına riayet ettiği müddetçe sonuç alır.

Duaya konu olan istek ve niyazların hayırlı işlere yönelik olması gerekir. Hz. Peygamber duada istenecek şeylerin meşru, olumlu olmasına özen gösterirdi. Günah işlemeyi hedefleyen veya akrabalık ilişkilerinin kesilmesini isteyen duaların kabul edilmeyeceğini bildirmişti.[52] Kul haram ve mekruh şeyler için dua etmemeli, Rabbinden iyilik ve hayırlar

45 Mehmet Görmez, Mehmet Emin Özafşar, İsmail Hakkı Ünal, Yavuz Ünal, Bünyamin Erul, Hadislerle İslam, C 2, s. 52.
46 Nûr suresi, 41. ayet.
47 Furkân suresi, 77. ayet.
48 Fâtiha suresi, 5. ayet.
49 bk. Kâf suresi, 16. ayet.
50 Mü'min suresi, 60. ayet.
51 Muvattâ, Kur'ân, 29.
52 Mehmet Görmez, Mehmet Emin Özafşar, İsmail Hakkı Ünal, Yavuz Ünal, Bünyamin Erul, Hadislerle İslam, C 2, s. 56.

dilemelidir. Bu konuda Hz. Peygamber "*Kendinize hayırdan başka dua etmeyin. Çünkü melekler söylediğiniz şeylere 'Amin!' derler.*"[53] buyurmuştur.

Sadece zor zamanlarda dua etmek doğru değildir. İnsan bir nimete kavuştuğunda ve bir başarıya ulaştığında da dua etmeyi ihmal etmemelidir. Yemek yedikten sonra ve güzel bir haber işitince şükretmek amacıyla dua etmek güzel bir davranıştır. Allah (c.c.) sadece zor zamanlarda dua edenleri kınamıştır: **"Dağlar gibi dalgalar kendilerini kuşattığında içten inanarak Allah'a yalvarırlar. Ama Allah onları kurtarıp karaya çıkarınca, onlardan bir kısmı sözünde durur...**"[54]

Sevmek, anmayı gerektirir. Kur'an-ı Kerim, Allah'ı (c.c.) sık sık anmamızı ister.[55] İnsanın Rabbiyle irtibatı her zaman devam etmelidir. Duada süreklilik önemlidir. Bu sayede Rabbimizle irtibatımızı canlı tutmuş ve imanımızın gereği olan yakınlığı göstermiş oluruz.

İbadet

İbadet, Allah'a (c.c.) gönülden isteyerek yönelmek, boyun eğmek ve itaat etmektir.[56] İnsan ibadet sayesinde gönülden Allah'a (c.c.) yönelir, O'nunla irtibata geçer. Çünkü Allah (c.c.) insanın Rabbidir. İnsanı yaratmış ve onun hayatını düzenlemiştir. Kur'an-ı Kerim ibadeti bu çerçevede ele alarak şöyle buyurur: **"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz..."**[57]

Görsel 1.18: İbadet, kulun Rabbine en yakın olduğu anlardan biridir.

Düşünelim-Konuşalım

"Allah göklerin, yerin ve bu ikisi arasındakilerin Rabbidir. Şu hâlde, O'na ibadet et ve O'na ibadet etmede sabırlı ol. Hiç, O'nun adını taşıyan bir başkasını biliyor musun?"

(Meryem suresi, 65. ayet.)

Yukarıdaki ayeti okuyunuz ve ibadetlerin Allah (c.c.) ile irtibattaki önemi hakkındaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

53 Müslim, Cenâiz, 7.
54 Lokmân suresi, 32. ayet.
55 bk. Ahzâb suresi, 41. ayet.
56 Hayreddin Karaman, Ali Bardakoğlu, Hacı Yunus Apaydın, İlmihal, C 1, s. 217.
57 Bakara suresi, 21. ayet.

Allah (c.c.) âlemlerin Rabbidir. İbadete lâyık olan tek varlık O'dur. Bu yüzden ibadet sadece Allah'a (c.c.) yapılır. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilir: **"De ki: Şüphesiz benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir."**[58]

İbadet, imanın bir göstergesi olup imana bağlı olarak ortaya çıkar. İnsanın imanını korur ve güçlendirir. İnanan kimse Rabbine hamd ederek, şükrederek ve O'na saygı göstererek ibadet eder. İbadette samimi olmak gerekir. İnanan insanlar Allah'a (c.c.) karşı samimiyet ve içtenlikle ibadet etmekle emrolunmuşlardır.[59]

İnsanın Rabbiyle irtibatı devamlılığa muhtaçtır. Bu nedenle ibadetlerde süreklilik esastır. Kur'an-ı Kerim'de **"Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et!"**[60] buyrularak ibadetlerde sürekliliğin gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

İbadet etmek insanı Rabbine yakınlaştırır. O'nunla irtibatını daha üst bir noktaya taşır. Hz. Peygamber bir hadisinde *"Kulun Rabbine en yakın olduğu an, secdede olduğu andır…"*[61] buyurarak bu hususu dile getirmiştir.

Kur'an-ı Kerim'e göre ibadet etmek insanın yaratılış amaçları arasında yer alır. Yüce Allah **"Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım."**[62] buyurarak kullarından kendisine ibadet etmelerini istemiştir. İbadet Allah'ın (c.c.) razı olacağı işlerin başında gelir. İbadetin hedefi Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak olmalıdır. İbadetlerde gösteriş yapmak ve dünyevi çıkarlar elde etmek gibi bir amaç güdülmemelidir.

Görsel 1.19: Tövbe işlenen günahları terk etmektir.

Tövbe

Allah'la (c.c.) irtibat kurmanın bir başka yolu da tövbedir. İnsan hem iyilik hem de kötülük yapma kudretine sahip bir varlıktır. Yüce Allah insana akıl ve irade vermiş, iyilik yapıp kötülüklerden sakınmasını istemiştir. İnsan zaman zaman yanlış tercihler yapmakta; hata, kusur ve günah işlemektedir. Böyle bir durumda yapılması gereken şey tövbe ve istiğfar etmektir.

Düşünelim-Konuşalım

"Onlar bir kötülük yaptıklarında ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tövbe-istiğfar ederler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler."

(Âl-i İmrân suresi, 135. ayet.)

Yukarıdaki ayeti okuyunuz. İnsanların neden tövbeye başvurdukları ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

58 En'âm suresi, 162. ayet.
59 bk. Zümer suresi, 11. ayet.
60 Hicr suresi, 99. ayet.
61 Müslim, Salât, 215.
62 Zâriyât suresi, 56. ayet.

Not Edelim

"Günahından tövbe eden kimse, günahsız kimse gibidir."

(İbn Mâce, Zühd, 30.)

Tövbe, insanın, bilerek veya bilmeyerek yaptığı hata, büyük ve küçük günahlarından dolayı pişman olup bir daha aynı kusurları yapmamaya karar vererek bunlardan vazgeçmesidir.[63] **İstiğfar**, günahların Allah (c.c.) tarafından bağışlaması için af dilemektir. İstiğfar sözle; tövbe ise fiili olarak yapılan bağışlanma isteğidir.[64] Kur'an-ı Kerim'de geçen bir ayete göre tövbe, istiğfar ile birlikte yapılır. Bu konuda şöyle buyrulmaktadır: **"Rabbinizden mağfiret (istiğfar) dileyin, sonra O'na tövbe edin. Allah da sizi belirli bir süreye kadar dünya nimetlerinden güzelce yararlandırsın, fazlasını yapan herkese de iyiliğinin karşılığını versin..."**[65] Buna göre tövbe etmek istiğfarı da içermektedir.

Tövbe, Hz. Peygamber'in ifadesiyle işlenen günahı tamamen bırakıp bir daha ona dönmemektir.[66] Tövbe pişmanlıkla başlar. Kişi hatasının farkına varıp günahından pişmanlık duyar. Hz. Peygamber "*Günahtan pişmanlık duymak tövbedir.*"[67] buyurarak hata ve kusurların ardından pişmanlık duymanın önemini dile getirmiştir.

Hata ve günahlar insan benliğinde yaralar açar. İnsan, ruhunun derinliklerinde acılar hisseder, sığınılacak bir merci arar. Böyle durumlarda insan hemen Rabbiyle irtibat kurmalıdır. Çünkü Allah (c.c.) âlemlerin Rabbidir. Allah (c.c.) kulunu görmekte ve onun yakarışlarını işitmektedir. Kul, rahmet kapısının açık olduğunu bilmeli ve Rabbinin affediciliğine sığınmalıdır.

Yüce Allah'ın rahmet ve merhameti sonsuzdur. O, kendisiyle irtibat kuranları geri çevirmez. Kul "Ben affedilmem." diye düşünmemeli, Rabbine yönelmeli ve O'nun affından ümidini kesmemelidir. Nitekim Yüce Allah şöyle bildirmektedir: **"Her kim de işlediği zulmün arkasından tövbe edip durumunu düzeltirse kuşkusuz Allah onun tövbesini kabul eder. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."[68]**

İnsanın Rabbiyle irtibatı samimiyete dayalıdır. Kul tövbe konusunda da samimi olmalı ve içtenlikle Rabbinden bağışlanma dilemelidir. Kur'an-ı Kerim'de "**Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin...**"[69] buyrulmuştur. Hz. Muhammed (s.a.v.) insanın tövbe etmesine Yüce Allah'ın çok sevindiğini belirtmiş[70] ve günde yetmişten fazla tövbe etmiştir.[71]

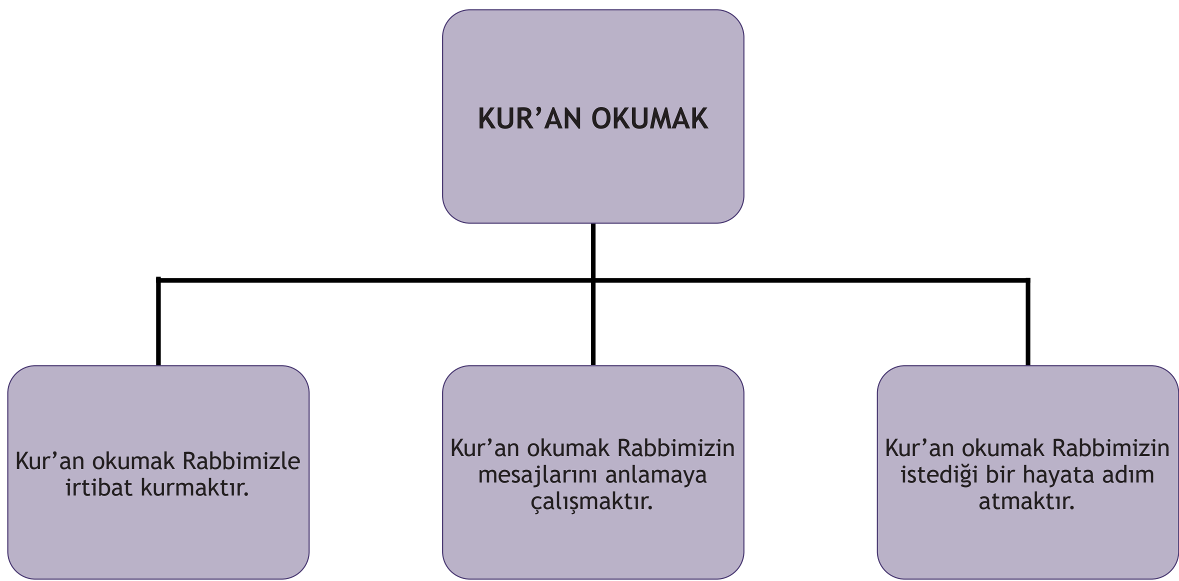
Kur'an Okumak

Kur'an-ı Kerim, insanları doğru yola iletmek için indirilmiş bir kitaptır. Günümüze kadar hiç değişmeden gelen Allah (c.c.) kelamıdır. Bu nedenle sözlerin en güzeli olarak kabul edilir. Kur'an okumak ve okunurken onu dinlemek Müslümanlara öğütlenmiştir.[72] Yüce Allah'ın emir ve yasaklarını içeren Kur'an-ı Kerim'i okumak bir ibadettir.

Görsel 1.20: Kur'an okumak bir ibadettir.

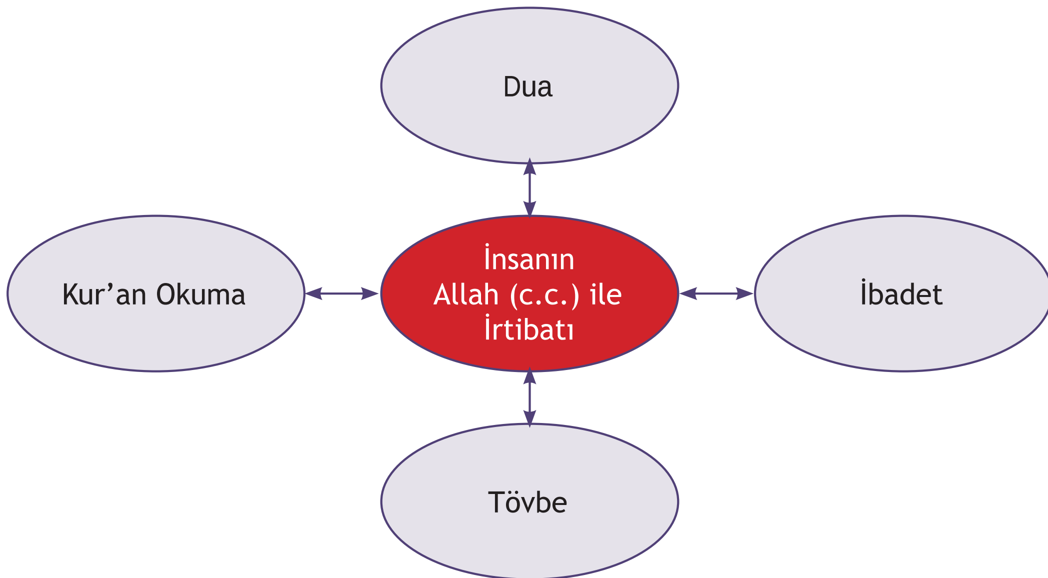
63 MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 368.
64 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 180.
65 Hûd suresi, 3. ayet.
66 bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 1, s. 446.
67 İbn Mâce, Zühd, 30.
68 Mâide suresi, 39. ayet.
69 Tahrîm suresi, 8. ayet.
70 bk. Müslim, Tevbe, 2.
71 bk. Buhârî, Deavât, 3.
72 bk. Neml suresi, 92. ayet; A'râf suresi, 204. ayet.

Şema 1.1: Kur'an okumanın Müslümanın hayatındaki yeri.

Kur'an okumanın farklı şekilleri vardır. Kur'an-ı Kerim anlamak, hayata geçirmek ve sevap kazanmak için okunur. Kur'an okumaya genel olarak **kıraat** denir. Hem okumak hem de emir ve yasaklarını hayata geçirmek amacıyla Kur'an okumaya ise **tilavet** denir. Tilavet ideal olan okuma biçimidir. Çünkü ilahî kitaplar sadece okunmak için değil, aynı zamanda hükümlerinin uygulanması için gönderilmiştir.[73]

Bu sebeple Müslüman bir kişinin Kur'an-ı Kerim'i anlayarak okuması ve hayatına aktarması gerekir. Hz. Peygamber'in bir hadisinde buyurduğu *"Sizin en hayırlınız Kur'an'ı öğrenen ve öğretendir."*[74] ifadesi bu çerçevede anlaşılmalıdır. Kur'an-ı Kerim sıradan bir kitap değildir. O, âlemlerin Rabbi olan Allah'ın (c.c.) kelamıdır. Kişi Kur'an okuduğunda Rabbiyle irtibat kurmuş olur. Kur'an okumak Yüce Allah'la konuşmak gibidir.

Şema 1.2: İnsanın Allah (c.c.) ile olan iletişim yolları.

73 Hayreddin Karaman, Mustafa Çağrıcı, İbrahim Kafi Dönmez, Sadrettin Gümüş, Kur'an Yolu, C 1, s. 201.
74 Buhârî, Fezâilü'l Kur'ân, 21.

Kur'an okurken Allah'ın (c.c.) ayetleri üzerine düşünüp öğüt almaya çalışılmalıdır. Kur'an ayetlerini okumak müminin Rabbiyle irtibatını pekiştirir ve inancını arttırır. Bir ayette buyrulduğu üzere **"İnananlar ancak o kimselerdir ki Allah anıldığı zaman kalpleri titrer; ayetleri okunduğu zaman bu onların imanlarını artırır. Ve onlar Rablerine güvenirler."**[75]

Kur'an okuyan kişi Yüce Allah'ın muhataplığına erişmiş olur. Bu insanlar için ne büyük bir şereftir. Böylece insan Allah'ın (c.c.) isteklerini doğrudan kendisinden öğrenir. Müslüman kişi Rabbinin kendisine gönderdiği bu ebedi mesajdan uzak kalmamalı, Kur'an okumaya gayret etmelidir.

6. KUR'AN'DAN MESAJLAR: RÛM SURESİ 18-27. AYETLER

> **"Göklerde ve yerde hamd O'na mahsustur. Gündüzün sonunda ve öğle vaktine girdiğinizde Allah'ı tesbih edin. Ölüden diriyi, diriden de ölüyü O çıkarıyor; yeryüzünü ölümünün ardından O canlandırıyor. İşte siz de böyle çıkarılacaksınız. Sizi topraktan yaratması, O'nun (varlığının) delillerindendir. Sonra siz, (her tarafa) yayılan insanlar oluverdiniz. Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O'nun delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için ibretler vardır. O'nun delillerinden biri de, gökleri ve yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin değişik olmasıdır. Şüphesiz bunda bilenler için (alınacak) dersler vardır. Gece olsun gündüz olsun, uyumanız ve Allah'ın lütfundan (nasibinizi) aramanız da O'nun delillerindendir. Gerçekten bunda, işiten bir topluluk için ibretler vardır. Yine O'nun delillerindendir ki size korku ve ümit vermek üzere şimşeği gösteriyor, gökten su indirip ölümünün ardından yeryüzünü onunla diriltiyor. Doğrusu bunda, aklını kullanan bir topluluk için (alınacak) dersler vardır. Göğün ve yerin O'nun buyruğu ile durması da O'nun delillerindendir. Sonra sizi bulunduğunuz yerden bir çağırdı mı hemen çıkıverirsiniz. Göklerde ve yerde bulunanlar hep O'na aittir, hepsi O'na boyun eğmiştir. Yaratmaya başlayan, sonra onu tekrarlayan O'dur, ki bu, O'nun için pek kolaydır. Göklerde ve yerde olan en üstün sıfatlar O'nundur. O, mutlak güç ve hikmet sahibidir."**

Rûm suresi Mekke Dönemi'nde inmiştir. 60 ayettir. Adını ikinci ayette geçen Rûm kelimesinden almıştır. Surede ağırlıklı olarak ahiret inancının önemi, Allah'ın (c.c.) sınırsız kudretine işaret eden deliller, Allah'ın (c.c.) birliği ve şirk inancının çürütülmesi ile ilgili konular yer alır.

Yeryüzünde bulunan her varlık Allah'ı (c.c.) tesbih etmektedir. Hayatın koşuşturmacası insanı Allah'tan (c.c.) uzaklaştırabilir. Bu nedenle insanın gün içinde ibadetlerle O'nu hatırlaması gerekir.

Yüce Allah cansız varlıklardan canlılar meydana getirir. Ölümden sonra dirilişin olacağına ihtimal vermeyen kimseler yeryüzündeki bu gerçeğe iyi bakmalıdır.

İnsan ilahî kanıtlarla dolu bir dünyada yaşar. Evrende Yüce Allah'ın varlığına ve sınırsız kudretine işaret eden pek çok delil vardır. Kur'an insana bu kanıtları göstermeye çalışarak insandan, evreni ve kendi yaşamındaki birtakım gerçekleri gözlemlemesini ister.

75 Enfâl suresi, 2. ayet.

Bilgi Kutusu

Ayet; Türkçede delil, kanıt, işaret gibi anlamlara gelir. Yaygın anlamına göre Kur'an-ı Kerim'in surelerini oluşturan cümleler demektir. Kur'an-ı Kerim'de daha çok "Yüce Allah'ın varlığını ve sınırsız kudretini gösteren kanıtlar" anlamında kullanılır.

(bk. MEB Dini Terimler Sözlüğü, s. 27-28.)

Örneğin insan, Yüce Allah'ın evreni nasıl yarattığını ve evrendeki varlıklara nasıl bir düzen verdiğini incelemelidir. Çünkü evren O'nun koyduğu tabiat kurallarına göre hareket etmektedir. Ancak çok yönlü düşünebilen, aklını kullanan ve gönlünü gerçeklere açık tutan kimseler ibret alabilir.

Kâinatta bulunan tüm varlıklar Yüce Allah'a boyun eğmekte, O'nun iradesi dışına çıkmayıp koyduğu kurallara uygun hareket etmektedir. İnsana düşen de Allah'ın (c.c.) buyruklarına uygun bir hayat yaşamaktır.

Allah (c.c.) için yoktan var etmek de yeniden diriltmek de kolaydır. Ölümden sonraki hayatın varlığını kabul etmeyen kimseler, yeniden diriltmenin Allah (c.c.) için zor bir iş olmadığını bilmelidirler. Yoktan var etmek, yeniden diriltmekten daha zordur. Yüce Allah insanı yoktan var ettiğine göre onu yeniden diriltmesi daha kolaydır.

Görsel 1.21: Kâinat ilahî delillerle doludur.

Etkinlik Yapalım

Rûm suresinin 18-27. ayetlerini okuyunuz. Kâinattaki ilahî delilleri kimlerin fark edebileceğini aşağıdaki kutucuklara yazınız.

Etkinlik Yapalım

Rûm suresinin 18-27. ayetlerini inceledikten sonra çıkardığınız mesajları aşağıdaki boşluklara yazınız.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Okuma Parçası

BÜTÜN KAPILARI AÇAN İNANÇ

İki aslı vardır insanın: Bir, madde aslı, toprak; bir de ruh aslı, yücelikler. Allah (c.c.) katındaki yücelikler. İnsan, bu iki asıl arasında bir dairede dönerek gelişme çizgisini tamamlar. İnsan yaratılmış, sonra yüceltilmiş, sonra imtihan için, ruh pişsin ve olgunlaşsın diye madde aslına döndürülmüş, ondan ruh aslına yönelmesi istenmiş, bu yönde göstereceği bütün çaba desteklenmiştir.

Ama insan, madde aslının dolaylarında ruh aslını unutur ve tekrardan yücelmeye niyetlenmezse, maddeden de öteye fırlatılır. Aşağıların aşağısına düşürülür. Ama bir kere de yüceye yöneldi mi ona bütün kapılar açılır. Mucizeler ülkesinin kapıları. Melekler de onun yardımcısıdır. Zaman bile şuurlanır. Ve insan Ashab-ı Kehf gibi mağaradan çıkar. Uykunun şartları yerine uyanıklığın dinamik kanunu geçer.

Sen artık sende değilsin. Senden senlik gitmiştir artık. İçin bir başka özle dolmuş. Seni senden boşaltarak yeniden saf bir özle doldurmuşlar. Sen kendi kendine sorarsın: "Ay! O ben miydim? Ay! O kadar düşmüş müydüm? Ve bu ben miyim? Ne kadar hafifledim. Bütün ağırlıklarım geride kaldı sanki." Böyle böyle, artık geriye bile dönüp bakmayacak bir uzaklığa kadar gidersin. Ve o uzaklık asıl yakınlıktır. Söz bitmiştir. Aşktır gönlün alınteri. Bu alınterinin sözü geçerlidir artık.

(Sezai Karakoç'un Yitik Cennet adlı eserinden derlenmiştir.)

Ünitemizi Değerlendirelim

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız.

1. Sadece Yüce Allah'ın sahip olduğu, başka hiçbir varlıkta bulunmayan özelliklere .... denir.

2. "De ki: O, Allah'tır, tektir. O .... Doğurmamış ve doğmamıştır. O'nun hiçbir dengi yoktur." (İhlâs suresi, 1-4. ayetler.)

3. İstiğfar ....; tövbe ise fiili olarak yapılan bağışlanma isteğidir.

4. "Biz gökleri, yeri ve bunlar arasındakileri .... olsun diye yaratmadık." (Enbiyâ suresi, 16. ayet.)

5. İnsanın Allah'a (c.c.) isteklerini arz ederek O'nun lütfunu dilemesine .... denir.

B) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevaplarını boş bırakılan yerlere yazınız.

6. Allah'ın (c.c.) varlığını bir delil ile açıklayınız.

7. İnsan Allah'ı (c.c.) nasıl tanıyabilir?

8. İnsanın yaratıcıyla irtibat kurma yolları nelerdir?

9. Kur'an-ı Kerim'e göre insanın yaratılış amacı nedir?

10. Rûm suresi 18-27. ayetlerinin ele aldığı temel konular nelerdir?

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

Kendimize, dünyaya ve kâinata baktığımızda mükemmel bir düzen ve ahenk olduğunu görürüz. Bu mükemmellik üzerine düşündüğümüzde bunun kendiliğinden ya da tesadüf eseri olmadığı sonucuna ulaşırız. Her şeyin sonsuz bir ilim ve kudretin tecellisi olduğu düşüncesi bizi tek bir yaratıcı inancına götürür.

11. Yukarıdaki paragrafta anlatılmak istenen ana fikir aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kâinatın tesadüfen oluşması mümkündür.
B) Kâinattaki mükemmel sistem insanı Allah (c.c.) inancına götürür.
C) Dünyaya kaos hâkim olduğu için bir yaratıcıdan bahsedilemez.
D) İnsan aklı Allah'ın (c.c.) varlığı fikrine ulaşacak donanıma sahip değildir.
E) Kâinatın bir ilim ve kudret eseri olduğu söylenemez.

12. "Varlıklardan hiçbirine benzemez. O, düşündüğümüz her şeyin ötesindedir."
Yukarıda Allah'ın (c.c.) hangi zâtî sıfatı açıklanmıştır?

A) Muhâlefetün li'l-havâdis B) Vücud
C) Kıyam bi nefsihî D) Kıdem E) Vahdaniyet

13. Aşağıdakilerden hangisi insanın Allah (c.c.) ile irtibat yollarından biridir?

A) Selam vermek B) Kur'an okumak C) Sabırlı olmak

D) İlim öğrenmek E) Tevekkül etmek

14. İnsanın Allah (c.c.) ile irtibatı hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) İnsan aklının Allah'a (c.c.) ait tüm sıfatları kavraması mümkün değildir.
B) Yüce Allah insanı dünyada başıboş ve kendi hâline bırakmamıştır.
C) İnsanlar dua ve ibadetlerinde Allah (c.c.) ile aralarında bir aracıya ihtiyaç duyarlar.
D) İnsanın, Allah'ı (c.c.) tanıması O'nun isim ve sıfatlarını bilmekle gerçekleşir.
E) İnsan, Allah'ı (c.c.) daha iyi tanıdıkça O'na olan sevgisi ve imanı artar.

15. Dua ile ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Dua, inanan bir insanın Allah (c.c.) ile irtibat yollarından biridir.
B) Dua etmek için özel ve kutsal yerlere gitmek gerekmez.
C) Sadece sıkıntılı zamanlarda yardım istemek için dua edilmez.
D) İnsan bir aracıya gerek olmadan doğrudan Rabbine dua eder.
E) İnsanın dünyada yaptığı bütün dualar kabul edilir.

16,17 ve 18. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

"İmanın olgunluğuna ermek, imanı üstün bir dereceye getirmek ve böylece iman sahibi kimselere Allah'ın (c.c.) vaat ettiği sonsuz nimetlere kavuşmak için ibadet ve amel gereklidir. Düşünce ve kalpten eylem ve davranış alanına yansımamış olan iman meyvesiz bir ağaca benzer. Kalbimizde parlatmış olduğumuz iman ışığının hiç sönmeden sürekli parlaması ve bu ışığın her an kuvvetini bir kat daha artırması ve böylece çevresini aydınlatması için ibadete ihtiyaç vardır. İnsan sadece inanılması gereken şeyleri tasdik eder fakat ibadet ve diğer kulluk görevlerini yerine getirmezse dine ve Allah'a (c.c.) olan bağlılığı yavaş yavaş zayıflar, günün birinde sönüp gider."

(A. Saim Kılavuz, İslâm Akâidi ve Kelâma Giriş, s. 47.)

16. İman davranışlara yansımadığı zaman nasıl sonuçlar ortaya çıkar?

17. Metinde belirtilen ideal bir inanca sahip olmak için neler yapılması gerekir?

18. İman etmek insani değerleri geliştirmede etkili midir? Neden?